

Самодін А.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ВИКОРИСТАННЯМ ВИБУХОВИХ МАТЕРІАЛІВ

Актуальність дослідження питань, пов'язаних зі проведенням слідчих (розшукових) дій, і зокрема огляду місця події, пов'язаного з використанням вибухових матеріалів, посилюється теперішньою криміногенною ситуацією в Україні. Так, відповідно до інформації Генеральної прокуратури України, яка викладена у Єдиному звіті про кримінальні правопорушення по державі за січень-березень 2015 року, зареєстровано 32 кримінальні правопорушення з використанням вибухових речовин. Водночас, 441 кримінальне правопорушення обліковано як терористичний акт та кваліфіковано за ст. 258 Кримінального кодексу України [1].

За загальним правилом, огляд проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення. Слідчий, прокурор проводять огляд місцевості, приміщення, речей та документів (ст. 237 КПК). Проте, ч. 3 ст. 214 КПК України передбачає, що у невідкладних випадках огляд місця події може бути проведений до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Кримінальний процесуальний закон визначає лише загальні положення, щодо проведення огляду місця події, зокрема умови, підстави, мету, оформлення, процесуальний статус учасників цієї слідчої (розшукової) дії. Деталізація цих аспектів та окремих елементів тактики огляду місця події предметно до конкретних видів кримінальних проваджень або слідчих ситуацій відбувається на рівні підзаконних нормативно-правових актів, а також у формі окремих методичних рекомендацій, інструкцій, наукових роз'яснень, певних методик тощо.

Особливості проведення огляду місця події, пов'язаного з використанням вибухових матеріалів визначено в Інструкції «Про поводження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах внутрішніх справ України» [2] щодо загальних алгоритмів процесуальних і тактичних дій учасників такого огляду, а також Інструкції «Про участь працівників експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів» [3] щодо процедури залучення спеціалістів-вибухотехніків до проведення огляду місця події, який пов'язаний з вибухонебезпекою. Варто відмітити, що окремі положення цих інструкцій у частині залучення спеціалістів та тактики їх дій під час огляду місця події є взаємопов'язаними та обумовлюються положеннями статей 71, 72, 79, 83, 122, 224, 226–228, 236–242, 245 КПК України.

Зазначені нами нормативно-правові акти, до подій, пов'язаних з використанням вибухових матеріалів, відносять: повідомлення про підготовку вибуху; виявлення вибухових матеріалів або таких, що їх нагадують та вчинення вибуху. Водночас, враховуючи положення кримінального процесуального законодавства щодо загального порядку

проведення огляду, до особливостей проведення огляду місця події, пов'язаного з використанням вибухових матеріалів, доцільно відносити:

1. Технічні особливості – визначають матеріально-технічне забезпечення учасників огляду місця події (наприклад, забезпечення засобами індивідуального захисту (бронежилетами, захисними шоломами тощо) осіб, які залучаються до забезпечення та проведення такого огляду; спеціальні технічні засоби, які дозволяють здійснювати вибухотехнічні роботи щодо рентгенографування, розрядження, руйнування, знищення, переміщення вибухових пристроїв; залучення пересувних лабораторій (криміналістична, автотехнічна, вибухотехнічна, пожежотехнічна лабораторії)).

2. Тактичні особливості – визначають послідовність дій та тактику здійснення окремих операцій учасниками огляду місця події. Наприклад, якщо слідчо-оперативна група перша прибуває на місце події, вона повинна провести евакуацію громадян на безпечну відстань: на відкритій місцевості – 100 м, у будівлі – 50 м або на максимально можливу відстань з урахуванням властивостей місцевості, виставити оточення на безпечній відстані та забезпечити охорону місця події. Спеціаліст-вибухотехнік уточнює на місці події радіус зовнішньої небезпечної зони та в разі необхідності надає рекомендації щодо її збільшення відповідно до прогнозування можливих зон ураження від вибуху, утворення вторинних осколків і завалів від споруд, визначає радіус внутрішньої небезпечної зони, місця для розгортання пункту управління з виконання спеціальних вибухотехнічних робіт, зберігання табельних вибухових речовин і засобів ініціювання. Він приступає до виконання спеціальних вибухотехнічних робіт тільки після залишення небезпечної зони всіма сторонніми особами. Не дозволяється будь-кому втручатися в дії спеціалістів-вибухотехніків та відвертати їх увагу під час безпосереднього розрядження, руйнування або знищення вибухових матеріалів, а також давати доручення щодо прискорення проведення спеціальних вибухотехнічних робіт. За наявності інформації про можливий час вибуху спеціальні вибухотехнічні роботи припиняються за 15 хвилин до ймовірного часу вибуху і відновлюються не раніше ніж через 30 хвилин після нього. Слідчий після проведення спеціалістом-вибухотехніком пошуку вибухових матеріалів або таких, що їх нагадують, та отримання інформації від нього про відсутність небезпечних вибухових матеріалів надає дозвіл щодо входження до місця огляду інших членів слідчо-оперативної групи та спеціалістів.

3. Організаційно-правові особливості – визначають процесуальний статус учасників огляду місця події, правові наслідки вчинення певних дій, процесуальну форму визначену кримінальним процесуальним законом тощо. Наприклад, обов'язкова участь спеціаліста-вибухотехніка, який запрошується слідчим або прокурором. Безпосередній огляд місця події при отриманні інформації про підготовку вибуху проводять спеціалісти-вибухотехніки за участю інспектора-кінолога зі службовим собакою з метою пошуку вибухових матеріалів. За загальним правилом під час огляду місця

події діями членів слідчо-оперативної групи керує слідчий, водночас під час огляду місця події, пов'язаного з використанням вибухових матеріалів, розпорядження спеціалістів-вибухотехніків на місці події щодо визначення небезпечних зон для людей, безпечної поведінки та поводження з вибуховими матеріалами є обов'язковими для всіх учасників огляду. Після завершення слідчих (розшукових) дій спеціалісти-вибухотехніки надають слідчому, прокурору: акт перевірки об'єкта на наявність вибухових пристроїв, вибухових речовин або конструктивно схожих на них предметів; довідку про категорію небезпечності виявлених вибухових матеріалів; акт знешкодження (розрядження, руйнування, знищення) вибухових пристроїв, вибухових речовин або конструктивно схожих на них предметів.

Враховуючи викладене, доцільно зазначити, що огляд місця події, пов'язаний з використанням вибухових матеріалів, за своєю процесуальною формою має повністю відповідати положенням кримінального процесуального закону та нічим не відрізняється від будь-якого огляду місця події, водночас за тактикою проведення має свої технічні, тактичні та організаційно-правові особливості.

Список використаних джерел

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-березень 2015 року / Генеральна прокуратура України.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_ido.

2. Інструкція про поводження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах внутрішніх справ України: Затверджена наказом МВС України № 653 від 9 лип. 2014 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0870-14>.

3. Інструкція про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів: Затверджено наказ МВС України № 962 від 26 жовтня 2012 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1946-12>.

4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/23n690#n690>.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України № 4651-VI від 13 квіт. 2012 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/4651-17.

Свинолобова А.В., Садченко О.О.

ІНОГРАФІЯ ІВАНА МАЗЕПИ, ЯК ОБ'ЄКТ ПОРТРЕТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Портретна експертиза – це криміналістична експертиза, що проводиться з метою встановлення особи за ознаками зовнішності, що зафіксовані на різних об'єктивних зображеннях, яка проводиться за допомогою спеціальних методів і технічних засобів.

Об'єктами портретної експертизи є фотопортрети, кадри відеозапису,